

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 „ — „
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 frt 50 kr.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	12 frt — kr.
Negyedévre	3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáca u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, augusztus 3.

Pártoljuk a hazai ipart.

Nem hiszem, hogy csak egy ember is akadna, a ki azt mondaná, hogy ne pártoljuk a honi ipart s csakis az a pechje a honi iparnak, hogy minden ember a másakra tolja azt a pártolást.

Hegedüs miniszter pedig úgy látszik nem várja mástól ezt a pártolást, hanem maga kezd hozzá.

A budapesti kereskedelmi és iparkamarához küldött leiratában ugyancsak határozott hurokat penget.

Régebben tárgyalást folytatok a belügyminiszter uralmában, miszerint a hazai törvényhatóságok összes ipari szükségleteik beszerzésénél és ipari munkálataik kiadásánál a versenyképes hazai ipar termékeit előnyben részesítsék s ez irányban kötelező határozatot hozzanak.

Ez már bizonyára több annál a jámbor sóhajtozásnál: »Pártoljuk a honi ipart!«

Persze ez a pártolás a gyáripárnak szól. A gyáripár pedig, mint nemzetgazdasági tényező fontos dolog, elismerjük, de a jövedelmet egy kézbe hajtván, a lakosság egyetemlegét csak másod sorban érdekli. A kisipar azonban mindennapi kenyér, a mi keveset hoz, annak hozza, a ki dolgozik érte s annyian üzik ma is, hogy jó vagy rossz sor: a mindennapi életben rögtön érthető. Az az elem pedig, mely ebből él, a mi fajunk egyik legértékesebb része, a polgári elem.

A gyáripár tud segíteni magán, a kisipart azonban kell segíteni.

De hogyan?

A városoknak, törvényhatóságoknak, katonaságnak, államnak, tehát a honnan a zsirosabb falatok jutnának, óriási tömegekre van szüksége minden rendelésnél. Nem is rendel addig, míg szüksége nincsen rá, hogy hiába ne heverjen benne a pénz s így ha rendel, rövid terminusra rendel.

A kisipar pedig sem nagyszámot, sem oly gyorsan mint a gyár, előállítani nem képes.

Azaz így, a mint most van, nem képes.

Mit csináljon hát a kisiparos?

Csak azt, a mire a régi mese tanít.

A hol egy vessző eltörik, ott három meg sem hajlik.

Tessék társaságba lépni. A társaságnak nem rang és kortesfogás, hanem szak tudás szerinti vezetőt választani, a ki a szövetkezet nevében vállalkozó lenne. Így ad hoc, esetről-esetre, de pontosan körvonalozott szabályok szerint gyárteleppé alakulna a sok kisműhely s tudna rövid idő alatt sokat produkálni, a mi a legtöbb ereje a gyáripárnak.

Igy lehetne aztán akciózt indítani az igazi magyar ipar, a kisipar érdekében s a »pártoljuk a magyar ipart!«-féle szólásmondás ha valóra válik, nem egy ugys elég módos gyáros még jobb módúvá emelését eszközölné, hanem a nagy rendelések ezreit ezek között váltaná kenyérré.

Akkor lehetne folytatni az akciózt, hogy ne csak a törvényhatóságok, de a kereskedések is magyar ipartermékeket áruljanak.

De addig is, míg ennyire jutnánk, legalább elérné a kisipar, hogy így a szövetkezet útján olcsóbb hitelhez, illetve pénzhez jutna, mert a mit ma semmiképen nem kap egy kezdő iparos, a szövetkezet kapna hitelt egy-egy rendelés idején.

És itt a kisipar nyomoruságának a gyökeréhez jutottunk.

Gyárat az épít, a kinek tőkéje van, kisiparba az kezd, a kinek nincs egyéb miből élni. A gyáros szubvencziót, ingyen felket, refakciót, vámkedvezményt, adómentességet, prémiumot, könnyű hitelt kap rögtön. A kisiparos házbért fizet, adót fizet, hitelhez mikor műhelyét berendezni, nem jut s alig kap egyebet az államtól, mint adóemelést.

Ezt vegye figyelembe még a miniszter. Azon legyen, hogy mint a gazda szállórekonstrukcióhoz jó és gyors hitelhez jut, úgy a kisiparos is műhelye felállításánál kapjon ilyen hitelt. Azután szerveztesse a műhely-szövetkezeteket és konkurrencziánál eleinte simogassa egy kicsit, míg hozzászokik a polgárság az új rendszerhez.

Ha megszokta, mivel politikája jobb, mint a gyáraké, megél az aztán segítség nélkül is.

És így jönne be az egészséges rend. A gyárak dolgozzanak exportra, a kisipar belfogyasztásra, hogy ne járja tovább is az, ha egy gyár feláll egy helyen, az egész környék kisiparossága beadhatja a kulcsot, akár rögtön.

Pártoljuk a honi ipart, annyit tesz — állítsuk lábra a régi polgárságot.

P—y.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Első szinpadai szereplésem.

Írta: Hantke Emil.

(Vége.)

— Brühühühü! Csak tessenek sietni, ők is ott lesznek.

— Ne homolj kölyök, mert csúnyán meglegyintelek.

— Nem én, hisz az első padot vették meg maguknak.

— Az öreganyád térde! hát bolondnak képzelsz engem! Takarodjatok innen, mert ugy közzétek vágok, hogy vén ember korotokba is odébb kódultok; rivalok magamból kikelve az egész követő tömegre.

Mit értem vele? Nem csak utánunk, de előttünk is nem lehetett tőlük mozogni. Életemben csak Csillagvároson láttam ennyi maszatos gyereket.

Hanem a vészfelhő csak most tornyosodott ki fejünk felett.

Lóhalálban száguld felénk egy forma, a ki városi gondolkodással is rögtön kisütöttük, hogy ez nem lehet más, mint a község csaplórossa, Mózes vagy Aron gazda.

— Nü hát csak ennyien jöttek?

— Csak. De hát mi a pokol ütött magukba, hogy ennyire inzultálnak bennünket.

— Wie hájszt? Hehehe! No csak hagyja ezt az előadásra. Hát a direktor ur hol van?

— Ejnye azt a . . . hát hagysz mindjárt békén menni!

— Nanana! Majd mindjárt másképp beszélék én is. Jobb lesz ha sietnek. Egy órával előbb meg kellett volna kezdeni az előadást és a közönség már zugolódik, mert minden hely elkelt előre.

— Hát az ördög meg bánja! Mi közünk nekünk az előadáshoz?

— Mi?! No hallja, maguk nagyon furesán beszélnek. Vesznek fel tőlem előleget s mikor játszani kéne, hát 15 ember helyett jön három. — És még most is maguknak áll feljebb.

— Hallja így sohse leszünk tisztába. Itt tévedés van.

— Itt nincs tévedés. Maguk színészek, szerződtek, tehát fognak játszani.

— Mi? Színészek? Dehogy vagyunk. Hisz egyenesen Duránczayékhoz indultunk.

— Ne tesz semmit. Ők is ott lesznek. Aztán hallják! Lássák mennyi nép van itt?

Ez mind azt hiszi hogy maguk a színészek. Ha most nem játszanak, hát agyonütik magukat is, meg engem is. Nem állok jól hogy nem így lesz. Ha nem is színészek, de tudnak

valamit játszani. Czigánykereket, csepüt rágni vagy ilyes valamit.

— Örök átkom a fejetekre! . . .

— Nagyszerű, nagyon jól van.

— Ne povedálj itt annyit! Hisz oly fáradtak vagyunk, hogy még a muszka császárnak se tudnánk egy verset elmondani.

— Emberek — fordult a zsidó a csöcselékhez. — Hozzátok fordulok, mert ateátristák, be akarnak csapni bennünket.

— Mit?! De azt a füttyülő rézangyalált és egész fokos és ököl erdő meredezett körülötünk az ég felé.

— Dehogy nem játszunk, játszunk mi — kiáltánk mindhármán elrémülve és be adva derakunkat az igazságtalan sorsnak.

— Na hát akkor jöjjenek öltözzenek, ugys kész van minden!

Mint az áldozatra szánt juhok követték a zsidót. A keserűség égbekiátó panaszaként villogott szemünkben, míg csak el nem értük a vendéglő udvarát.

Az embertömeg láttára, torlódik előnkbe a gondolat, hogy mit is játszunk hát?

Látom, hogy ékes hirdetésekben, első előadásul a »Gerolsteini nagyhercegnő« volt jelezve.

Rögtön átláttam, hogy ezt nem lehet előadnunk. Tehát az első előadást is műsorváltással kell megzavarni. Mit szólnak ehhez a porossári kritikusok!

Püspöki konferencia.

A katolikus püspökök ez év augusztus hó közepén, Szent István napja körül, Budapestre gyűlnek, hogy itt értekezletet tartsanak azokban az ügyekben, melyek a magyarországi kath. egyházat ez idő szerint első sorban érdeklik. Ezek között első helyet foglal el a *katholikus autonómia* ügye, melynek az autonómiai kongresszus 27-es bizottsága által kidolgozott szervezeti szabálytervezetét most küldték szét a kongresszus tagjainak. Melléje csatolták *Vaszary* Kolos bíboros herceg-primás kíséred levelét, melyben a tervezetnek gondos tanulmányozására hívja föl a katolikus autonómiai képviselőket és kifejezi abbéli reményét, hogy a kongresszus majdan sikeres munkát végez annak alapul való elfogadásával.

Erről az ügyről fog majd tanácskozni a püspöki konferencia és a maga részéről meg fogja állapítani azokat az elveket, melyeknek érvényesítésétől a katolikus önkormányzat létrejövésétől függővé teszi. Habár pedig a 27-es bizottság munkálatainak egyházpolitikai része valóságos kompromisszum eredményének mondható, mindamellott több kifogást emelnek ellene.

A konferencia tanácskozásának további tárgyai között — megbízható értesülésünk szerint — közérdekkel bír még a *kongresszus-ügy*. A püspöki kar többsége ugyanis egyáltalán nincs megelégedve a segélyre szoruló latin s görög szertartású lelkészek jövedelem-kiegészítésének kiszámítása körül tapasztalt lassúsággal, melyért általában a püspöki kart teszik felelőssé, holott az egyes-egyedül a központi kongrua-bizottság rovására esik, mely hosszú évek óta nem képes végére járni a számadásoknak, nem tudja az ügyet úgy ellátni, hogy végre a szegény lelkészeknek jusson abból a segélyből, a melyet a püspöki kar elvben elhatározott volt.

Az értekezlet végül a *századvégi katolikus világ-ünnep* és a *magyar katolikus egyház* alapításának azzal egy időbe eső 900 éves fordulójára megünnepelésével fog foglalkozni, melynek részleteit meg fogja állapítani és azután közös főpásztori levélben a hívők tudomására hozni.

E. Kovács Gyula.

A színház épületére felhúzták a gyászlobogót. A színtársulat tagjai kisírt szemmel, szomorúan járnak-kelnek, férfiak gyászszallaggal karjukon, nők fekete ruhában.

Az elhunyt művész életéek nagy részét kolozsvári színtársulatnál élte le s az eset mélyebben sújtja azokat, a kik művészi pályáján végig kísérték vagy diadalainak részesei voltak. Az ifjabb színész nemzedék bálványozta, tőle igyekezett tanulni. Ők most mesterüket gyászolják.

L. *Fai* Szeréna, a jeles tragika drámai társát vesztette el benne. Zokogva mondta egyik munkatársunk előtt:

— Halálával oda van az egész műsorom!

Bartók Lajos E. Kovácsról.

Bartók Lajos a Petőfi társaság alelnöke *Ferenczy* Zoltán kolozsvári egyetemi tanárnak a Petőfi társaság tagjának Budapestről a következőket táviratozta:

E pillanatban érkezem Brassóból, hol Endrődyvel a Petőfi emlék-ünnepélyen vettünk részt s a közben megdöbbenve értesültem, hogy Kovács Segesváron meghalt. Gyászolva halálát, irigyeljük. Ajkán Jókai igéivel, szívében Petőfivel. Magyar költő és művész! Költő és művész dicsőbben nem halhatott. Ő tiszta érzésű költő társunk s az ország legrégebbi nemzeti színházának utolsó klasszikus magyar hősszínésze volt. Gondoskodjál szívesen koporsójára a Petőfi-társaság babérokoszorujáról. De miért nem temetik el a hőst ott, hol ő diadalmasan elesett — a másikkal a harc mezején.

Bartók.

Temetése.

A színtársulat tagjai *Bölny* József inténdáns elnökletével ülést tartott, melyen elhatározták, hogy a *szombaton* végbemenő temetésre mindnyájan átmennek — a kardalok is — Kolozsvárra s hogy koszorút helyeznek a ravatalra. *Szombaton tehát színelőadás nem lesz.*

A gyászháznál, valamint a sírnál *Szentgyörgyi* István és *Janovics* Jenő emlékbeszédet tartanak.

A kolozsvári »Nemzeti Színház« nagy hatoltjáról a következő gyászjelentést adta ki:

A kolozsvári nemzeti színház intendatúrája, igazgatósága és személyzete mély megilletődéssel és fájdalommal tudatják, hogy

E. KOVÁCS GYULA,

a nagy tragikus színművész, író, kitűnő pályatárs, a »Petőfi társaság«, az »Erdélyi irodalmi társaság«, a »Szigligeti társaság« és a »Csokonai kör« tagja folyó hó 2-án, életének 61-ik évében Segesvárt meghalt.

A megboldogultnak hült tetemei Kolozsvárra szállítván, folyó hó 5-én d. u. 3 $\frac{1}{2}$ órakor fognak a Nemzeti Színházból az ev. ref. lelkész imája után a házsongárdi temetőben örök nyugalomra helyeztetni. Nyugodjék békével! Emlékezete felett virraszt a magyar Géniusz! Nagyvárad, 1899. augusztus 3.

Az elhunyt ravatalára koszorút helyeznek a Petőfi társaság, a Szigligeti társaság, melyet *Radó* Ignácz rendes tag fog képviselni a temetésen, valamint az Erdélyi irodalmi társaság is, melyeknek az elhunyt tagja volt. Ezt követni fogja valamennyi magyarországi színtársulat, melyek közül *Somogyi* Károly pécsi színtársulata már táviratilag kérte fel *Bihari* Ákost, hogy az elhunyt ravatalára koszorút helyezzen a következő felirattal:

E. Kovács Gyulának, a kiváló művésznek és költőnek — Somogyi Károly és színtársulata.

Az elhunytat a Nemzeti Színház épületében helyezték ravatalra s temetése is innen fog végre menni folyó hó 5-én d. u. fél 4 órakor.

Apróságok az elhunyt életéből.

E. *Kovács* Gyula sokat hányatott életének történetét megírni szándékozott s össze is gyűjtött jókora adatot, hogy azonban ezt egy szerves egészzé fűzze össze, abban megakadályozta — halála. E munka igen érdekes lett volna a magyar színészet történetére nézve, mert az ő története a magyar színészet története egészen attól kezdve, a mikor az ifju collegiumi tanuló a színpadra lépett s megkezdte a nélkülözést, nyomorgást, a mint az az akkori színészet osztályrésze vala.

Hogy miért lett ő színész, azt eimondja tréfásan a következő novellájában:

Már mindegy!
— Fiúk! melyik darabot ismeritek?
— Én az »Othellót« ismerem mondá Bajusz.
— Én a »Goldstein Számit« — mondja Kályhás.
— Én meg a »Falu rosszát« — mondám én. — Hát ebből a háromból, a mit tudunk azt fogjuk előadni.
— Hát akkor még jobban eldöngögtünk bennünket — félénkült el Kályhás.
— Hát viseld el nagyszerű eszmédért, mert te vagy mindennek az oka.
— Lássuk! halljuk! mi lesz! stb. kiáltások ébresztettek újból a szörnyű valóra.
— Uram segíts! hörgém s hős elszánt-sággal kilépek a színpadra. Előzőleg a cipőm levettem, a kabátom kifordítottam és ahajam felborzoltam. — Éuleszek signor Muskátli, ...
— Hisz ilyen szerep nincs a Falu rosszában!
— Ne akadékoskodj most is! ... Te leszel Othelló, te pedig Kályhás a feleség nótárius. És most gondolkozzatok rajta, hogy mit beszéltek.
Éles eszengettyűző riasztott félbe minden eszmecserét, melynek végeztével zene hangok hallatszottak, a melyekből hosszas tusakodás után a »Kleine Witve« dallamait, lehetett ki-silabizálni.

És most azt hittem a föld nyílik meg, pedig delhogy, a függöny gördült fel. Ott álltam magamban, előttem csupa emberfej.
— Ühm ... ühm ... Mélyen tisztelt közönség! Miután társaink nagyobb része a nagy melegségben, a nagy forróságban, ebben a rengeteg kánikulában ... ühm ühm ... (Gyere már te Bajusz!)
Elfojtott eszében lép be Bajusz.
— Desdemona! Imádkoztál-e az éjjel? dörgő alvilági hangon.
— Igen, nem, de igen. Oh de mire való e kérdés, mikor én Arkádiában születtem.
— Én meg Munkácsen! toppant ba Kályhás, a hátán egy motyóval. De hát hogy hívnak téged, nemes lovag?
— Rolly-Pollynak keresztelt az apám.
— Hát signor Muskátli hol van?
— Mit háborgattok, takarodjatok innen! bődült el Bajusz és mi alkalmasnak láttuk el-kulisszamögézni.
Ott újra összenéztünk Kályhással.
— Mi lesz most!
— Az ördög meg tudja!
— Eredj már vissza, mert Bajusz holtra hörgi magát.
— Ugyan hisz neked kell bemenni!
— Jaj! gyerünk be ketten és énekeljünk valamit.

— Hahaha! hangzott fel belőlem erőteljesen — éppen mostan.
— Igen! éppen mostan! — Hah! — hát látjuk, hogy bajusz deklamál előttünk. És ti még gunyt üztök nemes fájdalmamból?!
— Trapezunt hercege! — hajlok meg előtte. Osztozom mélyfájdalmamban ... De feledd a borot! (Stimmelj a Schneider Fánira! fordulok a cigányhoz.)
(Nem tudjuk azt a nótát)
(Hát a mit tudtok?!)
— Nemes herceg. Tudod a csalogány is vigasztalta bus párját. Halld a szép románcot.
(Felhangzik a Jambó!)
Karácsony egyszer esik csak egy évbe
Csalogány sir a párja ölbe
Ott kesergi el az ő nagy bánatát
Daru madár repülget az égen át.
— Elég és ne tovább! Herceg! ez az ember, mindkettőnket bolonddá tartott — rohan ököllel felém Kályhás.
— Na ne féljenek nem fogja tovább! hangzik egy idegen hang és belép egy negyedik alak. Jó képű, magyaros, öreg ur szerepében.
— Jövel oh idegen! Te kalandozád be a világ minden táját, tudhatsz akkor irt a fájó sebre.
— Persze hogy tudok. De ne mókázzon már többet édes ősém!

Miért is kellett nekem színészsé lennem?

Irta: E. Kovács Gyula.

Derék ember a tiszteletes urunk fia!

— A biz a! Csak azt csudálom, hogy olyan nagy testülettel, hogy bir a kötélén olyan könnyen mászkálni, járni, tánczolni a mint már azt a mesterség hozza magával.

— Be bolond kend komám! Nem hallja kend, hogy Pesten lakik, hogy onnan jött haza? Nem jár a már, nem tánczol a már, nem dolgozik a már maga, hanem leginyt tart. Így tanakodtak felettem a templom körül Nagy-Ecseden 1878 ban.

— Na nagytiszteletű uram! Váltottam egy pár szót a kedves fiúval. Alkalmatos jó szavazásu ember. Nagyon megszerettem! Ha egyetmást összeveszek azt gondolom, hogy el se képzelhetem, mennyi mindent tudhat.

— Hogy hogy? Honnan gondolja kuráturam?

Már csak onnan, hogy volt itt Mátészalkán egy eszmadia, volt annak egy istentől elrugaszkodott dologkerülő naplopó fia. Adták azt mindenféle mesterségre, nem kellett annak semmi, haza szökött a mindenünnen. Nem tudott azzal az apja semmire se menni. Hogy, hogynem, oda vetődik egyszer Szalkára egy lgvas komédia. A fiu belebolondult a bolond mesterségbe, elsözik a komédiás csapattal. Nem telik bele három esztendő, visszajött azokkal együtt, a kikkel elsökött: de már ekkor ugy ette a csepüt, ugy okádtá a tüzet, a lángot, ugy nyelte akést, kardot, nyársot, hogy távta maradt Mátészalka szája. No már most: azt tudom, hogy a nagytiszteletű ura fia tanult Szatmáron, tanult Debreczenben, majd harmincz esztendeje üzi azt a mesterséget; most meg épen már Pesten van szegödtetve — hát ezért mondok — nem lehet azt el se gondolni, hogy mennyi mindent, milyen tengert tudhat. Így vezette be a conistoriális gyűlést a Kurátorunk ugyanakkor egyik vasárnap.

— Igaza lehet Kurátor uram. Mosolygott rá apám. Hát ilyen vélekedéssel lévén mesterségemről az én nagy-ecsedí atyámfiái az urban: meröben haszontalan fáradság lenne elöttük a színművészet czélját szépszépen fejtegetni, vagy észszerűen azzal hozni öket tisztába, hogy miért is lettem én voltaképen színész? Ha mondanám, hogy Szentpétery Zsigmond a mátészalkai pap fia, Egressi Gábor borsodmegyei pap fia vérrokonaim voltak; ha lefordítanám nekik Rousseau ama mondatát, hogy L'amour du theatre est celle de la poesie. A színház szeretete egy a költészet szeretetével: nem változtatna a dolgon semmit.

De ha azt mondom el nekik, hogy az én kedves jó anyám, kitől a versírást és minden szépnek, nemesnek, jónak szeretetét magamba

szívtam, miképen magyarázza tréfásan az én színészsé lételem okát, azt hiszem teljesen megértik a csodát.

Áldott jó anyám, még most is látlak, a mint az ecsedi parochia fehérre meszelt széles tornácának utca felöli végén két karodat két térdeden nyugtatva kötögetsz, magad elé nézel, mosolyogsz, mint a ki egy kedves gondolon ringatózik lelkében. Csende ség van. Körülöttünk senki...

Én, az apám kéayelmes karszékeben bojtos füstöket eregetve pipázom, egy-egy oldaltekintetet vetve fel, gyönyörködve nézem az édes, sötét mulatságot, nem szóltam volna egy világerő, csak hogy meg ne zavarjalak, vártam mikor nyílik önkénytelenül szóra az a nyájas zengzetű ajak, mely engem csókjaival rozsz koromban, jó koromban egyaránt szeretettel halmozott.

Egyszer csak felém fordult: Gyulám! De nem haragszol meg? Nem nevensz ki engem?

— Miért lelkem anyám? —

— Hát azt tudod már, hogy mikor színészsé lettél, én azt hittem, hogy az azért történt, mert valamék nőbe szerelmes lettél. Tudod, hogy ezenkívül apád azt is vetette, hogy rozsz társaságba keveredtél, el ment a kedved a tanulástól, elesábitott a könnyüvéru élet. Te azt mondtad, hogy a szenvedély ragadt.

— Tudom jó anyám. Hisz ez már régi dolog. Mindegy már az akár mi volt. Csakhogy így vagyunk ahogy vagyunk. Nem zavar már engem akármit gondolnak.

— Nem is azért lelkem. De ládd, mikor ugy magamba vagy nyilván mondtam is, hogy én értem az én fiam cselekedetét: azt csak ugy hit nélkül mondtam. Nem értettelek én tisztán soha egész az utolsó napokig. Véletlenül csak most nemrég jöttem én rá az igazi okra, miért lettél te színész, miért kellett azzá lenned, mert kellett, érted? te tulajdonképen egészen ártatlan vagy ebben a dologban is, mint az voltál mindenben gyermekkorodban is.

— Na erre már igazán kíváncsi vagyok kedves anyám, mi lehet az az ok, a melyet én magam se tudok. Halljuk. Halljuk. Arra fordítom a karszékeket józü mosolygással.

— Hát lelkem, ki ne nevensz, mert nem épen tréfa, nem épen olyan mese ez, mint a milyennek a férfiak látják az efféle dolgokat. Mondtam neked már esztendők elött, hogy én és Szentpétery Zsuzsika, Zsigmondnak a huga, mikor a gyüreí papságból a mátészalkaiba költöztek, együtt leányoskodtunk. Az én apám gebei pap volt. Gebe, Szalka, közel vannak egymáshoz, majd minden héten együtt játszottunk.

— Emlékezel? mondtam, hogy estünk vele egyszer virágszedés közt egy vízzel félig telt

képesek egymás kedvéért megtenni, azok fene jó barátok lehetnek. Hát most jönnek hozzám, és keresztes ösmre mondom, egy héti ki nem mozdulnak a portámból! Nem a! Ilyen alakokat csak nem eresztek el.

— Kérem én beadom a derekam, és viselem a sors csapásait.

— Csatlakozom az előttem szóló nézetéhez — hangzott kórusba két hang az én kijelentésem után.

— Akkor hát induljunk. Lesz olyan ricsaj, hogy a nagybögő is uszni fog!

— Hisz a kell a magyarnak!

— — — — —

Böven lettünk kárpótolva a kiállott kinszenvedéseikért.

Kályhás megtalálta boldogságát Flóra odaadó szempillantásaiban.

Én elemembe jöttem az italkoszt mértékletes élvezetével.

Bajusz pedig a zavartalan étkezés élvezete után felköszöntöibe öntötte szive nemes örömeit.

És azóta a Kályhás szava az irás fontosságával bir előttünk.

árokba; én másztam ki először, ugy czipeltem ki őt a majdnem halálra ijedtet s hogy mentünk haza lucskosan, lopva a kertek alatt, nevéstünkben alig tudva hova lenni.

— Tudom anyám, tudom. Emlékszem. El is mondtam Zsuzsika néninek, akkoriban Pesten. Hát mikor Szentpétery Zsiga már pesti színész lett, egyszer csak haza jön meglátogatni a nyírségi rokonokat. Zsuzsika már lehetett 18 éves, én 15.

— Szentpétery Zsuzsikát, mivel apja meghalt, felvitte magával Pestre, hogy majd gondját viseli ott ő. Nemsokára felvitte volt anyját, a jólelkű Szegheő Zsuzsánnát, az én anyám édes testvérét is. Zsuzsika Pesten nemsokára — Egressi Gáborné lett. Fia született — a kit emlegettél — Akos. Későbbben tán Etelka, a kit Petöfi megénekelt. Az idő telt. Négy öt esztendeje nem láttuk már egymást.

Megszállta öket a honvágy, Zsigát és Zsuzsikát és együtt jöttek haza ketten látogatóba. Zsuzsika gondolta magában, hogy a református papnak ha egyebe nincs is: gyermeke az bőségesen szokott lenni. Hogy kedveskedhessék vele annak, a kinek épen leginkább szüksége lesz rá: lehozta magával Akos fiának — a ki már kinőtt belölk — apró ruhácskát. Főkötőket, ingeket, pántlikás ujjaskákat, czipőket, meg egy furcsa, czifra kis köpenyegyet. Te Gyulám, akkor voltál 15 hónapos. Így ezekben a csinos kis színész fiu-ruhácskába akkor éppen te voltál belevaló.

Te vetted fel, rajtad nyütt el. A főkötő a fejre, az ingecske a szivedre. Meglettél babonázva. Ezért kellett neked akár akartál akár nem, ártatlanul ökvetlenül színészsé lenned.

Hogyne borultam vón'
Csókok közt kezdedre,
Jóságos arczodra,
Aranyos szivedre!
Áldjon meg, tartson meg
Az Ur szent kegyelme! . . .

Ha életrajzi adatai nincsenek is egy egész-szé foglalva, de élnek még néhányan kartársai közül s olyanok, a kik több éven keresztül oldala mellett állottak.

Szentgyörgyi Istvánnal, a jeles jellem-színészsé, csekély kivétellel már 38 év óta egyazon társulatnál működött. Ő vezette be a játszás elemeibe, ő ragasztotta fel az ifju Szentgyörgyinek, ki szintén a collegiumból lépett a színpadra — az első szakállt és bajuszt, ő festette ki.

Első kötelességének ismerte mindig a próbákra való feljárást s ezt az utóbbi időben sem mulasztotta el soha, jollehet a műsoron levő régebbi darabokban mint régi, sokat tanult színész teljesen jártas volt. E pontosságában társa volt a szintársulat másik örege Szentgyörgyi István is, a kit a próbákon kedélyesen rendszerint egy régi magyar drámából vett ezen idézettel szokott köszönteni:

Kötelességben ha járok,
Kemény, mindig rád találok!

Még a 60-as években egyszer Nagyváradon Szigeti József Toldy Miklósában lépett föl. Vagy 15 évvel később ugyanezen darabban játszott itten. Mikor a festéket lemosva arczáról kilépett a színházépületből, egy törzsökös színházlátogató így üdvözölte:

— Mester, ön remekelt ma. Én láttam ezelöti 15 évvel e szerepben az ön édes apját, az öreg Kovácsot, de meg sem közelíti önt.

Az utóbbi idökben foglalkozott azzal a gondolattal, hogy legjobb szerepeiből egyes jeleneteket megörökített s egy album félében akarta kiadni életrajzával.

Egy könyvkiadó vállalat is fölkérte, hogy egy új Bánk bán kiadáshoz fényképeztesse le magát.

— Jaj! Duráczay ur! Szabadítson meg az ég nagy szerelmére! rogyott térdre előtte Kályhás.

Akkor bámulnub egymásra Bajuszszal.

— Hát . . .

— Izé . . .

— Igen én vagyok Duráczay és a Kályhás öcséimet rögtön felismertem. El nem tudtam képzelni, hogy mi a koringyáló nagyözölás ütött magukba, hogy teátristának csaptak fel. Kérem is a Mózi zsidót, hát az mondott valamit, de nem vettem ki belöle semmit. Mikor pedig látom az előadást, hát sejtelmem rögtön oda valósult, hogy hát izé . . .

— Igen, mi egy szerencsétlen félreértés áldozatjai vagyunk.

— Na akkor emberek mehetnek haza, vége a színháznak!

Ez volt az utolsó szó a nyílt színpadról.

— De hát hogy kerültek akkor ide?

— Tetszik tudni Kályhás hivatalos volt ma ide névnapra. A vasutról lekészt, hát azt mondta, ki jön ő gyalog is, ha kikísérjük. Mért ne? Kikutyagolunk ebbe a nagy melegbe és itt meg be fognak bennünket játszani. Mäskülönb Puby Tihamér vagyok, ez pedig közös barátunk Bajusz Ödön.

— Na öcsém ilyen kutyamulatságot rég nem szívornyáztam. A kik ilyen bolondságot

Az elmúlt hóban beállított tehát *Zsunk* fényképészeti műtermébe s fényes díszöltözeteiben 10 alakban levétette magát, mint Bánk bán.

Ez az egyedüli fénykép, mely csudálatos alakításából fennmaradt.

A fényképfelvétel után hosszasan beszélgett *Zsunk* fényképészszel jövő terveiről, hogy levéteti magát mint III. Richard, Othello, Lear király s magyarázta a fényképésznek, hogy arczmimikájával együtt, szóval kifejezően szeretné a képeket elkészíttetni.

— De majd, csak ha a segesvári ünnepélyről haza jövök, — tette hozzá.

Kolozsvár, aug. 3. (Saját tud. táv.)
E. Kovács Gyula holtteste holnap délután fog érkezni Kolozsvárra.

Kolozsvár, aug. 3. (Saját tud. táv.)
A beteg művésznél tegnap délelőtt állott be a tüdőgyulladás s nemsokára szélhűdés érte. Délután magához tért, könnyezni kezdett s aztán családja jelenlétében az agónia beállott.

Nagyvárad közügyei.

A közigazgatási bizottság havi ülése.

Nagyvárad város közigazgatási bizottsága tegnap délután tartotta rendes havi ülését.

Beüthy László főispán elnökölt; jelen voltak: dr. Bulyovszky József polgármester, Némethy Károly, dr. Grósz Albert, dr. Hoványi Géza, Sipos Orbán, Rádl Odön, Szilvássy Alajos, Kikinday Gyula, dr. Baróthy Ákos, dr. Perjéssy Mihály, dr. Vári Szabó Béla, dr. Grámm Károly, Dus László, Mezey Mihály, Huzella Gyula és Lukács Odön aljegyző.

A polgármesteri jelentés főbb adatait már közöltük.

A jelentést tudomásul vették.

Szilvássy Alajos kir. pénzügyigazgató helyettes jelentette, hogy egyenes adóhátralék volt május hó végén 379,618 frt, június hóban befizetett 14642 frt, tehát ez évi június hóban 3777 frttal többet fizettek be, mint tavaly június hóban. Január-június félévben befizetve lett 179,214 frt egyenes adó, vagyis 11615 frttal több, mint 1898. év első felében. — A hadmentességi díjak befizetése is jobb volt június hóban, mint tavaly júniusban, de ez év első felében 798 frttal kevesebb a befizetés, mint 1898. év első felében.

A III. oszt. jövedelmi adót kivétő bizottság augusztus hó 25-én befejezi működését s a felszólamlási bizottság is megkezdte e hó közepén az eljárást.

A jelentést a többi szakelőadók nemleges jelentéseivel együtt tudomásul vették.

A közigazgatás felévről szóló jelentést, mivel semmi különösebb adatokat nem tartalmaz, felolvasottnak vették. A jelentésben ismételve kéri a közigazgatási bizottság a nagyvárad vasutállomás kibővítését; egy vasuti üzletvezetőségnek Nagyváradou leendő felállítását és eltöltését a bihar-szilágyi olajgyár vitriol salakjával a Körözs folyó megfertőzésének, mert ez utóbbi káros közegészségügyi szempontból s kizárja a halállományt.

A féléves jelentést elfogadták.

Szakács József és társai kétfogatu bérkocsisok felebbezését, a miért megálló helyüket a Széchenyi-szálloda mellől Szaniszló-utczába helyezte át a kapitányi hivatal, — elutasították, s a kapitányi hivatal határozatát III. fokúlag helyberhagyták.

A kultuszminiszter a közs. iskolai tanítók 5 éves korpótlékára segélyt utalt ki, azonban Bitzó János és Vaday József tanítók részére elutasította a segélyt, mert a szolgálati folytonosság nem lett igazolva. Ezt kellő okmányokkal igazolják, azonkívül Mikusay József tanító és Farkas Etelka tanítónő részére segélyképet 50—50 frt korpótlék segélyt, tehát összesen négy tanerő korpótlékára 200 frt segély kiutalását kéri a bizottság a minisztertől, annál inkább, mert ezt Nagyvárad városa nem képes fizetni. — Pártolólág terjesztik fel.

Sipos Orbán kir. tanfelügyelő beterjesztette a községi iskolák 1899—1900. tanévre összeállított költségvetését. E szerint a közs. polg. fiúiskola költségvetése . . . . . 29190 kor. — fill. a közs. polgári leányiskola költségvetése . . . . . 14870 kor. 64 fill. a községi elemi iskolák költségvetése . . . . . 74473 kor. 98 fill. összesen 118.535 kor. 62 fill. ez összegből 64,135 frt 54 krt a házipénztár visel.

A költségvetést elfogadták.

A községi iskolák felügyelő igazgatójának hatásköréről alkotott szabályzatot jóváhagyás végett felterjesztik a miniszterhez.

Még több apróbb adóügyben intézkedett a bizottság s az ülés véget ért.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Augusztus 15. Multság Nagyszalontán a gymnasium javára.
Augusztus 23. és 24. Kereskedelmi kamarák kongresszusa.
Augusztus 27. Csonkatorony felavatása Nagyszalontán
Augusztus 29, 30, 31. Vendéglősök kongresszusa.

* **A pápa Ő szentsége részvéte a bibornokhoz.** Boldogult *Nogáll* János elhunytá felett XIII. Leo pápa Ő szentsége a bibornok püspökünk Ő Eminentiájához intézett levélben mélységes részvétét fejezte ki.

* **Nogáll-gyászünnepe.** Két hete már, hogy eltemettük az aranyiszívű főpapot, a szegények és árvák nagy jóltevőjét, minden nemes ügynek bőkezű pártfogóját b. e. *Nogáll* püspököt. A társadalom megsiratta őszintén, a sajtó napokon át gyászolta, de még ma is foglalkozik életével és alkotásaival. Az egyesületek, amelyek őt disztagjaik vagy alapítók sorában tisztelték, még ezután fognak emlékének áldozni. Az első emlék-ünnepelet a helybeli *kath. legényegylet* rendezte *vasárnap*, f. hó 6-án d. u. 1/2 5-kor Nagy-Teleky-utczai helyiségében (Jankyház.)

A kegyeletes ünnepelet programja a következő:

Elnöki megnyitó. Dr. *Vucskics* Gyula.
Ének *Nogáll* püspökről. Szerző: *Radványi* Aladár.
Felolvasás *Boér Blank* Géza lakatos segédétől. Szeretet csillaga. Szavaltat. Irta Dr. *Némethy* Gyula. Szavalja: *Abella* József.
Emlékbeszéd. (A megboldogult képének leleplezése). Tartja *Pálffy* Béla igazgató.
Ének *Nogáll* püspökről. *Radványi* től.
Kvartett. Az egyleti jelszó.

A meghívók ma lesznek expedálva. Aki igényt tart meghívóra, forduljon az egylet titkárához.

* **Személyi hír.** *Rádl* Odön ügyvéd, a Szigligeti Társaság elnöke, ma kiutazik a Félix-fürdőbe pár heti tartózkodásra.

* **A polgármester betegsége.** *Bulyovszky* József dr. polgármester állapota, mint őszinte örömmel értesülünk, már annyira javult, hogy orvosai tegnap délután először kibonthatták az eltört válpereczre alkalmazott kötést. Még ugyan jó ideig tart a teljes gyógyulás, azonban a komolyabb veszélyen már túl van a polgármester.

* **Megfelebbezett közgyűlési határozat.** Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága legutóbb tartott közgyűlésében tárgyalta az agyag és gypföld kiemelése és hordása tárgyában alkotott szabályrendeletet. A szabályrendelet azon részét, hogy az agyag és pipa-földért ezután 8—25 krt, illetve 50 krt és 1 frtot kell fizetni szekerenként, ellenindítvány s a tagok szavazatának egyenlősége folytán az elnök főispán döntötte el. *Bertsey* György törvényhatósági tag a közgyűlés ezen határozata ellen felebbezést adott be, különösen a kályhás, fazekas és pipa-készítő iparosok érdekében, a kikre súlyosan nehezedik a mostani ipari pangás s most még nagyobb teherrel akarják sújtani. Nem látja ezen közgyűlési határozatban az országszerte, még a legkisebb falu képviselő testületénél is, hangoztatott kisipar támogatását. Kéri a minisztert, hogy a szabályrendeletből törölje az 5. §-t, a melyben a földek díjai vannak megállapítva.

* **Három esküvő.** A nagyvárad-olaszi-róm. kath. templomban tegnap reggel 9 órakor *Medvigy* Jenő közigazgatási hivatalnok és *Ujfalussy* Gizella, Ujfalussy Dezső postafelügyelő leánya esküdtek előkelő rokonság előtt. Az esketést végezte *Dencs* János tb. kanonok, esperes-plébános, szép beszéd kíséretében. Tanuk voltak: *Szacsovay* Ákos ügyvéd és *Szentiványi* László szolgabíró, Derecskéről. — Déli 11 órakor *Kollányi* Boldizsár kir. kataszteri mérnök tartotta esküvőjét *Bihari* Margit, Bihari Károly kataszteri biztos leányával; az esketést végezte *Halász* Gyula, papnöveldei lelkigazgató, mint a család ismerőse, szent beszédet mondott. Tanuk voltak: *Draveczky* Mihály biztositási titkár és *Fényes* Endre megyei tisztviselő. — Délután 5 órakor *Bányai* Béla vasuti szertári felügyelő és *Szabó* Rózát eskette *Dencs* János tb. kanonok, esperes-plébános, szép beszéd kíséretében. Tanuk voltak: *Szommer* István vasuti tisztviselő és *Pisser* István férfiniszabó.

* **Politikusok nyaralása.** *Szell* Kálmán miniszterelnök — mint a Pol. Ért. jelenti — augusztus második feléig rátóti birtokára ment, csak azután megy külföldre, valószínűleg Ostendébe, a hol szabadsága hátralevő részét fogja eltölteni. *Szilágyi* Dezső Karlsbadból Budapestre érkezett, a honnan Tátrafüredre megy. *Horánszky* Nándor ugyancsak Karlsbadból Budapestre érkezett és innen a vidékre megy családjához és csak szeptember végén tér vissza a fővárosba. Horánszky pompás színben van és a karlsbadi kura kitűnő hatással volt egészségére.

* **Egy irgalmas nővér mint örökös.** Franciaország egyik kis városában élt egy kósárcsüvő, ki szorgalma és takarékosága által nem megvetendő vagyonra tett szert. Midőn elhalt, vagyona (1.800.000 frank) egyetlen leányára szállott, ki a páli sz. Vincze rendjében irgalmas nővér. A gazdag örökös egész vagyonát a szegényeknek szánta.

* **Elutasított panasz.** Megemlékeztünk már arról, hogy a tűzérlaktanya építő-vállalkozói: Hert és társai pert indítottak a város ellen, a miért Nagyvárad városa 51 korona összeget visszatartott az építési költségekből. A kaszárnya építésénél ugyanis a vállalkozók nem tartották be a szerződést s késedelemmel építették

a laktanyát, amiért a várost tetemes összeg illeti; továbbá a be nem végzett munkákat a városnak kellett befejeztetni. A peren kívül azonban az építő cég panaszt emelt a város ellen, az összeg visszatartása miatt. A belügy-miniszter azonban elutasította a panaszt, mert nem akar a város ügyeibe beleavatkozni, mikor már különben is bírói utra terelte a kérdést a vállalkozó cég.

* Az ipartestület és a sertésvásár-tér.

A nagyvárad kereskedelmi kamara, az ipartestület több tekintélyes tagja a mellett érvelt évek óta, hogy az állat-vásárok összpontosításának elhamarkodását, s a miniszter sürgetésére a Pecze-folyó és áruraktár közötti területre óhajtotta elrendezni ideiglenesen a sertésvásár-teret. Újabb felterjesztés folytán azonban a jövő év május haváig engedélyezte a sertésvásároknak az eddigi helyen leendő megtartását. És az ipartestület most olyan határozatot hozott, mely megczáfolja azt az eddig hangoztatott jelszót, hogy az iparosok érdeke követeli az állatvásárok összpontosítását a Kommandáns-rétre. Az ipartestület előjárósága rendkívüli ülésében elhatározta, miszerint átiratban felkéri Nagyvárad városát, hogy mielőbb tegye meg a lépéseket az állandó sertésvásárnak a jelenlegi állatvásárok mellé leendő végleges elhelyezése iránt.

* **Tömeges megtérés.** Altmaier bagdadi érseknek és mezopotámiai apostoli delegátusnak egy Ő Szentségéhez írt levele szerint két Domonkos-rendi missionárius buzgólkodása folytán 50,000 nestorianus (ugynevezett chaldeusok, Nestorius követői, ki az 5. században a Boldogságos Szűztől az Isten-Anyai címet s méltóságot elvitatta, s őt csak Krisztus anyjának nevezte) és 30,000 nem egyesült örményvallású tért vissza az anyaszentegyház kebelébe.

* **Kossuth Lajos siremléke.** A fővárosi képzőművészeti bizottság azt a javaslatot tette a tanácsnak, hogy Kossuth Lajos sirja fölött emelendő emlékműre pályázat irassék ki és erre 6000, 4000 és 3000 koronából álló pályadíjak állapítassanak meg. A tanács ezt a javaslatot elvben elfogadta, elrendelte azonban, hogy mielőbb ez ügyben érdemleges határozatot hozna, a pályázati hirdetmény tervezete a képzőművészeti szakköröknek is küldessék át, hogy azok netáni megjegyzéseiket megtehessek.

* **Egy kis kiegyezési statisztika.** A kiegyezési javaslatoknak a magyar képviselőházban történt elfogadása alkalmából Sturm Albert, a magyar kormányoknak mindenkori hű félhivatalosa, kiszámította, hogy a kiegyezési tárgyalások megkezdése óta 89-szer utaztak a magyar miniszterek Bécsbe. E szám mögött messze hátra maradt azon utazásoknak száma, melyeket a kiegyezési tárgyalások folytatására osztrák miniszterek tettek Budapestre. Ma egy bécsi újság számítja ki, hogy az osztrák minisztereknek utiköltségek a kiegyezési tárgyalásokhoz 3769 fnt 40 krt fizettek ki. Ez az aránylag kevés költség a következő utakra oszlik fel:

Az osztrák miniszterelnök leutazott Budapestre 14-szer.

A pénzügyminiszter 17-szer.

A kereskedelmi miniszter 11-szer.

A földmivélsügyi miniszter 8-szor.

Ezzel szemben a magyar miniszterek közül:

A miniszterelnök 13-szor.

A pénzügyminiszter 10-szer.

A kereskedelmi miniszter 7-szer.

A földmivélsügyi miniszter 6-szor utazott

fel Bécsbe kizárólag a kiegyezési tárgyalásokhoz. Végül kiszámította az osztrák statisztikus, hogy Goluchovszki gróf külügyminiszter ötször utazott Budapestre ugyanebben az ügyben.

* **Az új pénz.** Budapestről vett értesítés szerint az új koronás bankjegyekkel egyidejűleg hozzák majd forgalomba az új ezüst ötkoronásokat. Ezek is — a forintosokhoz hasonlóan — 0.900 finomságúak, de valamivel nagyobbak lesznek, mint a forintosok; az ötfrankos nagyságát ellenben nem érik el. Egy kilogramm ezüstöntvényből 41²/₃ darab ilyen egyenkint 24

gramm súlyú ötkoronásat fognak verni. Az ötkoronás 21.6 gramm szinezüstöt fog tartalmazni, míg öt darab egykoronás összesen csak 20.875 gramm szinezüstöt tartalmaz. Tehát egy ötkoronásban 0.725 grammal több a szinezüst, mint öt egykoronásban; szóval az ötkoronás érem minden koronájának külön-külön mintegy 3.48 fillérrel nagyobb lesz a belértéke, mint amekora az egykoronás belértéke. Magánforgalomban mindenki köteles 250 korona összegéig elfogadni az ötkoronásokat. Egyelőre 64 millió fnt értékben hozzák forgalomba ez új váltópénzt, még pedig esik ebből az összegből 19.2 millió Magyarországra és 44.8 millió Ausztriára.

* **Térzeno.** Kedvező időjárás esetén ma este 6—7 óra között a 37. gy. ezred zenekara a Szent László-téren játszik.

* **Ezer márká jutalmat tűzött ki a berlini rendőrség** annak, aki kézrekeríti Goenczt József cipészt, ki 1897. aug. 23-án özv. Schultze Augustát és mostoha leányát meggyilkolta. A körözött gyilkos 1852. július 2-án született Maros-Vásárhelyt, tud németül, magyarul, oláhul és lengyelül, 1.65 méter magas; zömök, vaskos; haja sötét szürkével vegyítve, fürtös; homloka alacsony; orra széles, szeme kicsiny, barna; ajka fitos; arcszíne sárgás; pofaszakála fekete festve, különös ismertető jelek: nagy forradások a jobb nyakon; egy borsó nagyságú anyajegy a jobb válcsonon.

* **Elveszett pénzárca.** Tegnap délután a Széles-Uri-utcákon és a Széchenyi-téren egy 35 fnt papírpénzt, névjegyeket s katonai igazolványt tartalmazó fekete bőrtárcza elveszett. A becsületes megtaláló illő jutalom mellett kérik azt vagy lapunk szerkesztőségében, vagy a rendőrségen átadni.

EGYESÜLETEK.

Az orvosszövetség kongresszusa.

Szeptember hó elején lesz Nagyváradon az országos orvosszövetség kongresszusa, melyre Magyarország minden részéből ide sereglik az orvosok színe-java. A kongresszus előkészítésére kiküldött fogadó-, elszállásoló-, ünnepélyt rendező és a kongresszust rendező bizottságok már buzgólkodnak, hogy a kongresszus minél impozánsabb sikerrel tartassék meg.

Az ünnepély rendező bizottság, Mezey Mihály elnökle alatt tegnap délután ülésezett, amelyen megállapították azon ünnepek keretét, amelyekbe a kongresszust foglalják.

Ezek szerint szeptember hó 9-én este érkeznek a legtöbben s így az ismerkedési estélyt ezen a napon 8 órakor tartják meg a Fekete Sas kerti helyiségében à la carte.

Másnap, szeptember hó 10-én délelőtt fél 10 órakor veszi kezdetét a kongresszus a Kereskedelmi Csarnok dísztermében.

Déli 1 órakor diszebed, a melyen a kongresszus tagjai a város vendégei, mivel Nagyvárad városa hívta meg a Szövetkezetet Nagyváradra.

Gondoskodik az ünnepélyt rendező bizottság megfelelő számú kocsirol, a melyeken a vendégek a diszebed után kirándulnak a Püspök és Félix-fürdőbe.

A további teendőket illetőleg megbízták Mezey Mihály elnököt, hogy a polgármesterrel s a többi bizottságokkal lépjen érintkezésbe.

A végleges programot még nem tudják teljesen kidolgozni, mert a kongresszuson résztvevők még szeptember 1-ig jelentkeznek s így csak a jövő hó elején tudják meg, hányan vesznek részt az ünnepélyen.

Végül Mezey Mihálynak köszönetet szavaztak s véget ért a bizottság tanácskozása.

IRODALOM.

A Szigligeti Társaság pályázatai.

A Szigligeti Társaság irodalmi pályázatának eredménye a következő:

Mélyen tisztelt Választmány!

Beadatott összesen 85 pályamű, ezek közül 15 költemény és 30 próza, Címük, jellegük:

1. *Ha én madár volnék*, vers. Jellegje: Ha a föld Isten kalapja, hazánk a bokréta rajta.

2. *Három csillag*, vers. Jellegje: Megfagy a sziv, ha nem szeret.

3. *A gentry*. Jellegje: Az embert nevelni kell.

4. *Társadalmi belegsegeink okai*. Jellegje: Szólj igazat, betörök a fejed.

5. *Örségen*, vers. Jellegje: Nagyvárad, nagyvárad, bakakaszárnya stb.

6. *A Rákóczy-fa alatt*, vers. Jellegje: Pro-libertate.

7. *Egy csók*. Jellegje: Nyelvében él a nemzet.

8. *Távol egymástól*. Jellegje: Mihelyt bizod magadban, élni fogsz.

9. *Két éjszaka*. Jellegje: Glor.

10. *Első szerelem*. Jellegje: A világ csak hangulat.

11. *Nagyvárad—Belényes*. Jellegje: Jókendű adakozót szereti az Isten.

12. *Firtliék pusztulása*. Jellegje: Tockerey.

13. *Hegylétön*, vers. Jellegje: Szeressük egymást, testvérek legyünk.

14. *A munka jutalma*. Jellegje: Ki korán kel, aranyat lel.

15. *A szive halottja*. Jellegje: A sziv nem számít, csak szeret.

16. *Az agyagos*. Jellegje: Félig igaz, félig nem.

17. *Erdész völgyben*, vers. Jellegje: A világ csak hangulat.

18. *Nem csüggedünk*, vers. Jellegje: A haza minden előtt.

19. *Egy temetés után*, vers. Jellegje: Föltámadunk.

20. *Gondolj reám*, vers. Jellegje: A ki szeret az nem feled.

21. *Eszembe vagy*, vers. Jellegje: Szerelem csupán az élet.

22. *Természet*. Tanuljunk, hogy éljünk, éljünk, hogy tanuljunk.

23. *A beszélő madár*. Jellegje: Hovey.

24. *A jövő ünnepe*, vers. Jellegje: És jönni fog, ha jönni kell.

25. *Tudós és apa*. Jellegje: Légy nyugodt lelke stb.

26. *Szóke maros*, vers. Jellegje: Azért erdő, hogy zöldeljen.

27. *Erdőben*, vers. Jellegje: Távol a nagy világ zajától.

28. *A mi nótánk*, vers. Jellegje: Ifjuság velem.

29. *Testamentom*. Jobb későn, mint . . .

30. *A leánynevezés tudománya*. Jellegje: Nem mind arany, ami fénylik.

31. *Csalódások*. Jellegje: Excelsior.

32. *Tárczák*. Jellegje: Beárnyazott siromon stb.

33. *A parókiáról*. Jellegje: Az élet irgalmaság nélkül stb.

Az idő rövidségét tekintve, számszerűleg elég, és feltűnő, hogy éppen a versek érkeztek kevesebb számban, de minőségileg a kevesebb szám mutat több jót fel, míg a prózai dolgozatok nagyobb részéről még a succès-d'estime jelzőt is meg kellene tagadnunk. Figyelmet érdemel a költemények sorozatában az

5-ik szám. *Örségen című költemény*: szerzője jól versel, — bár egyes helyeken homályos. A

6-ik szám alatt *Rákóczy-fa alatt* című figyelemre méltó tehetség műve, de homályos, nem domborodik ki benne a gondolat, de inkább csak sejtet, alakja is nehézkes. A

24-ik szám. *A jövő ünnepe* hazafias vers elég jó gondolat, de kidolgozása elhamarkodott, verselése lapos. A

17-ik szám. *Erdész völgyben* című költemény kisebb igényeket kielégíthet. A

18-ik szám. *Nem csüggedünk* című költemény a jobbak és megemlítésre méltók közé tartozik, de nem emelkedik fel még a jók egyike sem ama magaslatra, melyen a *Hegylétön* című pályamű áll, akár tárgyát, verselése technikáját, annál kevésbbé, ha egyes költői szépségeit és az egésznek hangulatát vesszük.

A prózában írott művek közül 18 jöhet bírálathoz, mert a 33-ik számú nemesak későn érkezett, de későn is adatott postára, a 25-ik számú pedig szerzője a pályázattól visszavonta.

Vessünk egy kis szemlét a már jelentésünk elején kisebb sikerűnek jelzett prózai pályázatra: a 4-ik számú *Társadalmi betegségeink okai* című nevelési értekezés akarna lenni, de igen szűk keretben mozog, állít és nem bizonyít, a bajt felismerni véli, de gyógyszerét nem jelöli meg, különben elég buzgalommal van megírva. A

14-ik számú, *A munka jutalma* hosszú lére eresztett igen vékonyka kis történet, könnyen gördülő nyelvezettel megírva. A

15-ik számú *A szíve halottja* című elbeszélés gyakorlott tollú íróra vall, elnyújtott hosszú voltánál fogva sem felel már meg pályázatunk céljainak. A

29-ik számú *Testamentom* szép írályú munka, gyakorlott írói tollra vall: azonban felvett tárgys hibás következtetésénél fogva egy erkölcsi testület — milyen a Szigligeti Társaság is — nem jufalmazhatja. A

30-ik számú *A leánynevelés tudománya* élezes toll, de tárgya nagyon sokat emlegetett (épen mint az anyós vicczek) a kidolgozásra sem vett a különben tehetséges szerző elég időt. A

31-ik számú *Csalódások* címmel figyelemre méltó tehetség műve, kitől még sok jót lehet várni. A

32-ik számú *Tárcza* szerzője derült életnézetű jó tollú s napilapokban értékesítheti is beküldött dolgozatát. A

16-ik számú *Az Agyagos* című humoreszk kedélyesen megírott dolgozat, kerek egészét képez, elmés pointje van, bizonyos táj és néprajzi jellege, mely felolvasva is hatást ígér. A többi itt meg nem említett prózai pályamű tárgyánál, kidolgozásánál vagy terjedelménél fogva nem illeszkedett a kitzűzött pályázat feltételeihez, s ezekről a bíráló bizottság részletesebb jelentést tenni feleslegesnek tartotta.

A vázoltak után a bíráló bizottság a jutalmat egyhangulag *A Hegytől* című »Szeressük egymást, testvérek legyünk« jelligéjű költemény és *Az Agyagos* című — félig igaz, félig nem jelligéjű humoreszk szerzőinek ítélte oda.

A jelíges levelek felbontatván, kitűnt, hogy a *Hegytől* című költemény szerzője Sas Ede, *Az Agyagos* című humoreszké pedig Lovassy Andor. A többi sértetlen levelet a bíráló bizottság elégette.

Ezek után kéri a bíráló bizottság, hogy nevezetteknek a jutalmat kiadni s őket felhívni méltóztassék, hogy műveik felolvasására a belényesi matinéen megjelenjenek.

Nagyvárad, 1899. aug. hó 2-án.

Sipos Orbán, m. k., Bodor Károly, m. k.,
társ. alelnök. a bir. biz. előadója.

K. Nagy Sándor legújabb könyve.

Olvasóink ismerik K. Nagy Sándor volt nagyváradi jelenleg budapest-vidéki kir. törvényszéki bíró fáradhatlan tevékenységét, melyet közhasznú, népies irodalmunk fejlesztésében kifejtett. Biharország földrajza, »Biharország« leírása, a büntetőtörvény népies ismertetése és sok más műve nem csak dicséretet, hanem pályadíjat is nyert. Legújabbán a Falusi Könyvtárban jelent meg egy becses, közérdekű munkája: az »Ügyes-bajos ember könyve«, amely utbaigazítás minden bajban, a mindennapi életben előforduló összes törvények és rendeletek nyomán. Betűrendben minden ügyes-bajos dologra megtaláljuk a könyvben a legszükségesebb tudnivalókat. A munka a falusi embereknek van szánva, azonban a városban lakó iparosoknak, gazdálkodóknak, kereskedőknek is jó szolgálatot tesz. Bővebb tájékoztatást ideiktatjuk a könyv bevezető részét:

A ki uttalan erdőben jár, hamar eltéved. A ki ingoványra lép, könnyen belesüpped. Ha hó fedi be az utat, nehéz azt megtalálni és a sűrű ködben a legügyesebb hajós sem tudja magát tájékoztatni.

Csak az baladhat biztosan előre, a ki tudja, látta az utat!

Az ügyes-bajos emberek nagyobbik része vakon botorkázik s csak akkor veszi észre, hogy

elhagyta az egyenes utat, eltért arról, midőn már megbotlott, vagy el is esett.

Minden ember tudja, hogy a törvényt és rendeleteket megszegni nem szabad, de sokszor nem ismeri fel ezeket utját s nem tudja, hogy kétség esetében kihez forduljon, kitől kérjen tanácsot, vagy mit tegyen?

Ezt az utat akarom én megvilágítani azoknak, a kiknek az életküzdelmei közt nincs alkalmuk a törvények és rendeletek nagy halmazát részletesen tanulmányozni. Mert a törvény nem tudásával senki sem védekezhetik, tehát azt mindenkinek ismernie és tudni kell.

A mindennapi életben s leginkább a falusi ember életében előforduló ügyes-bajos dolgokra vonatkozó törvényeket és rendeleteket azért gyűjtöttem össze, hogy ezekből mindenki meglássa, megtudja, hová forduljon, kitől kérjen tanácsot, vagy orvoslást bajában.

Betűrendben állítottam össze a törvényeket és rendeleteket az egyes eseteknek megfelelőleg, így könnyebben ráakad mindenki arra, a mit tudni akar.

Minden esetről idéztem a törvény, vagy rendelet számát azért, hogy a ki abban az ügyben bővebb tájékozást akar szerezni, a községbizottságánál vagy meglevő törvények és rendeletek gyűjteményéből kikérhesse az arra vonatkozó rendelkezéseket.

Sok fáradságtól, költségtől és bajtól megmenekülhet, a ki követi utbaigazításaimat.

Vegyék hasznát azok, a kiknek szántam!

Budapest, 1899 június 12.

K. Nagy Sándor.

pestvidéki kir. törvényszéki bíró.

Igazságszolgáltatás.

Leletlen uzsorás. Egy veszedelmes uzsorás bűnpörének végtárgyalását tűzte ki tegnap a budapesti törvényszék. A vádlott, Ötvös Nándor, ismert alakja a fővárosnak, mert százakra megy azoknak a száma, a kiket leletlenül kifosztott. Áldozatainak csak egy csekély része jelentette fel Ötvöst s így egész légió volt ellene a vád, mikor harmadéve letartóztatták. Néhány havi fogság után a gonosz uzsorást szabadlábra helyezték, de azóta ismét a börtönbe került, mert utóbb még nagyobb vakmerőséggel folytatta bűnös üzelmeit. A bíróság Ötvös Nándort egyszerre több *közokirat-hamisítás, uzsora és magánokirathamisítás* miatt helyezte vád alá. Veje együtt a vádlottak padjára került a felesége, Ötvös Nándorné is, a ki ellen azonban csak egy vád van.

A vádak közül a következőket ismertetjük: Weisz Ignác napesti lakos 1892. november havában megbizta Ötvös Nándort, hogy a pesti önszegélyző népbanknál egy 750 frtos váltóra kölcsönt szerezzen. A váltót Ötvös aláíratta Pacséri Lajos drral is, ki szintén kölcsönért folyamodott hozzá és azután a nevezett banknál benyújtotta. Az iratoknak Weisznak ott lévő kérvénye szerint Vinter Sándor lett volna a 2-ik kezes, de ez a váltót nem írta alá. A váltóra azért nem adatott meg a kölcsön, mert dr. Pacséri kezessége nem találtott jónak. A váltót Ötvösnek visszaadták, Schak Antal személyesen adta át vádlottnak. Vádlott tehát most új váltót állítottott ki Weisz Ignácczal és erre a Winter Sándor és Grosz Lajos kezessége mellett a kölcsönt meg is szerezte. Weisz Ignác az első váltóról megelégedett és azt vádlottól vissza nem szerezte. Így a váltó a vádlottnál maradt, a ki ezen körülményt használta fel, hogy lejáttal ellátván — az óvás szándékos elmulasztásával és így a kibocsátó elleni váltójogi igény elvesztése mellett közvetlenül az elévülési idő lejártá előtt, 1896. február 13-án Weisz Ignác ellen beperelte s megesküdött, hogy ez nem az előbbi váltó.

Bereghi József könyvkereskedő 1895. augusztus 15-én pénzszerzés céljából egy 250 frtos váltót adott át Ötvös Nándornak. A váltó Gerő Imre és Kostyál Jenő könyvkereskedők zsrójával volt ellátva. Ezen váltóra vádlott csak 180 frtot adott Bereghinek, ki ezt elfogadta, mivel a hitelezők nagyon szorongatták. Ezenkívül dr. Politzer Gusztáv előtt vádlott

maga is beismerte, hogy csak annyit adott midőn Bereghi ugyanakkor a 250 frtos váltót beváltani nem tudta. Ekkor ugyanis Bereghinek egy 400 frtos váltót kellett kiállítani, melyre csupán 30 frtnyi ráfizetést kapott vádlottól. A következő prolongáció pedig ugy történt, hogy 400 frtról 4 drb 100 frtos váltó állítottott ki, panaszos pedig megint 30 frtot kapott. Ezen alkalommal azonban vádlott a 400 frtos váltót is megtartotta magának és 25 frtnyi állítólagos maradékkövetelés erejéig Lázár Ignác dr. által beperelte a 4 drb. 100 frtos váltót: bepörlés folytán a váltótelezettek kifizették.

E szerint Bereghi összesen 250 frt t kapott, vádlott ellenben 425 forintot hajtott be tőle a zsránsaitól. Vádlott ellen tehát az esetben is indokolt az uzsora miatt való vád alá helyezés.

May Róza zongoratanitónő megszorult és zálogba tette 50 frtra az ékszereit, majd a cézudulakra még 18 frtot kért kölcsön Ötvöstől. Ez időközben kiváltotta az ékszereket s magánál tartva azokat, May Rózától most már 68 frtról szóló váltót vett. Mikor utóbb May Róza jelentkezett, azt felelte neki az uzsor s, hogy ékszereit eladta, a váltóját pedig széttepte. Ötvös pár hónap mulva a váltót meg is peresítette, mire May Róza, akinek az aranynevei is odavesztek s a váltótartozást is meg kellett fizetnie, megtette a feljelentést.

Még több hasonló panasz miatt, melyekre Ötvös annak utánna adott okot, hogy a mult év végén kibocsátották a vizsgálati fogságból, az uzsorást megint csak letartóztatták. A mai tárgyalásra a fogházból vezették elő a leletlen embert.

Dr. Káldor védő, figyelemmel arra, hogy a meg nem jelent panaszosoknak még csak a tartózkodási helyét sem ismeri a bíróság s így hosszú időre kell elhalasztani a tárgyalást, védenchezét addig szabadlábra helyezni kéri.

— **Elnök:** Tudja-e, védő ur, hogy nem egy, több fontos ok volt arra, hogy Ötvöst másodszer is letartóztattuk?

— Ha a szökéséről méltóztatnak tartani, hajlandó a családja érte kaucziót letenni.

— **Ötvös:** Igen, adunk kaucziót!

— Csak hogy van még nagyobb ok: az, hogy maga, mint az első szabadlábra helyezése után tette, tovább is folytatni fogja üzelmeit.

Az elnök szavaira Ötvösné szólalt meg és hangos sirással rimánkodott a férjéért.

— Ha nem bocsátják haza — próbálta meglágyítani a bírák szívét — én is, gyermekeim is elpusztulunk.

Nem használt a nagy sirás sem — a törvényszék kimondta, hogy a veszedelmes embert nem bocsátja ki a börtönből, annál kevésbé, mert ép tegnap mondta ki ellene a kuria, egy másik ügyből kifolyólag, a további fogvatartást.

A tárgyalás ezzel véget ért s miközben a teremből kitérdult a nagyszámu hallgatóság, Ötvösné jajveszékelt a folyosón:

— Megyek a királyhoz, majd segít rajtam a király!

S P O R T.

A nagyváradi kerékpár-egylet folyó hó 6-iki versenye igen sikerültnek mutatkozik. A versenyre ez ideig 30-an jelentkeztek, a versenyzők közt a küzdelem igen nagy lesz. Arad, Debreczen, Kolozsvár és Temesvárról már nagyobb része megérkezett a versenyzőknek. Nagy ellenfelökre akadtak Pitroff Lipót temesvári biciklistába, ki e versenyen részt vesz.

MULATSÁG.

A nagyváradi váralja és velencei népkör saját könyvtára és egyéb szükségéi fedezésére 1899. évi augusztus hó 5-én, azaz szombaton este a »Karger Sándor« féle nyári mulató helyiségében zártkörű házas táncvirgalmat rendez, a rendezőség. Dr. Dési Géza, köri elnök *Deutsch* Ede, r. b. elnök. *Tóth*

Ferencz, köri főjegyző. Belépti díj 1 korona. Kezdeté este 8 órakor. Felülfizetések közsönnyel fogadtatnak s hírlapilag nyugtáztatnak. Jegyek előre válthatók: Kalenda János, Czillér Imre Róth M. utóda és Farkas József urak üzletében, továbbá a kör helyiségében.

SZINHAZ.

Heti műsor.

Péntek: *Az ördög mátkája.* Németh József IV. vf.
Szombat: *Nincs előadás.*
d. u. *Peleskei nótárius.*
Vasárnap este: *Nőemancipáció.* Németh József III. vf.

Műsorváltás. A mára hirdetett *Szegény Jonathán* helyett *Az ördög mátkája*, vasárnap pedig *A nőemancipáció* kerül szíre mindbette Németh József vendégfőléptével, kinek *Firtos Essán* és *Kaczér Tamás* legkiválóbb alakításai.

Közönség köre.

A t. rendőrség szives figyelmébe.

A Schlauch-parkban tegnap este a késő éjszakába benyúlólag a fiatalok fűvőhangszeres tűzoltó zenekar ismét oly harsogó zenélést követett el, hogy az esteli, sőt éjjeli nyugalomban zavart környékbeli lakosság lelkéből már-már a »Quousque tandem abuteris patientia nostra« tör elő, mert azt hiszem nem szorul bizonyításra, hogy városunk legszébb sétaterének nem az a rendeltetése, hogy ily zajos mulatóhelylyé fokozzák le.

Nagyvárad, 1899. aug. 3.

X. Y.

REGÉNY-CSARNOK.

NEM HIÁBA.

Irtá: Neidegg, fordította: Szirtes.

68

— Fiának halála örültté tette, — mondá Starkenbach izgatottan. Jövendő szerencsétlenséget jósol nekem, mintha már nem volnék nyakig benne! De én férfiasan viselem! Hát az semmi, hogy hallatlan károkat szenvedek?!

— Csak nem leszel szegény, apa? — kiáltott fel Áda aggodalmasan.

— Ostoba liba! A szegénység viszonylagos fogalom. Ehen nem halok, de hogy költséges kedvtöltéseket győzzem, arról szó sem lesz egy darabig. Eredj most Áda, vedd le drága rongyaidat és tedd el jól, egyhamar nem kapsz újat!

— Apa, csak nem engedsz majd szükségét szenvedni?

— Eredj már, te ostoba, kiméj meg kérdéseidről, azt sem tudom, hol áll a fejem. De azt tudom, hogy mindnyájatoknak vigyáznotok kell majd a garasra, hölgyeim!

Áda felsikoltott, az ablakhoz futott és homlokát az üveghez nyomva keservesen sirt. A szobába csend uralkodott, mindenki busult. Az általános buskomor hangulatot hirtelen örömköltés szakította félbe, mely Áda ajkairól rebent.

— Mi az? — kérdezte mintegy fölújdvé ura.

— Ó, mennyire örülök! Esik az eső! A népmulatság el van rontva, vigasztalódhatunk, nem vesztettünk semmit, hogy el nem mentünk.

Észre sem vették, hogy szél emelkedett és lassankint beborult az ég és megéredt az eső. A nagy esőpek, melyek az ablaküveget vördesni

kezdték felkölték Ádát vigasztalhatatlan kedvetlenségéből; mire föltekintett márszakadt az eső és nem akart megállni.

— Istenem! — kiáltott fel Ferencz, — szegény öreg Márton bátyám, talán még az uton van. Ha csak esernyőt vitt! Még rossz vége lehet, ha öreg kora és nagy köhögése mellett ilyen izgatott állapotban átázik.

— Nem vagyunk falun, — gunyolódott Starkenbach. — Kocsit minden utcásarkon találni, üzleteket pedig mindenütt, azokba menekülhet az ember. Félig örült ugyan, de tökéletes bolond volna, ha az egyik vagy másik, segédeszközt nem használná.

— Minthogy most bajosan van beszámítható állapotban, a legrosszabbtól félhetünk, nem lett volna szabad egyedül elengednem, — viszonozá Ferencz, — utána megyek.

— Ugy? . . . és engem a faképnél hagysz! — jajgatott Áda. — Most, midőn unalmassá lett itt az élet, most elmész! Maradj itt Feri! Átkarolta nyakát és hízkelve nézett a szemébe.

Te nem vagy elhagyatva, Áda, — válaszolt férje nyugotan. — A szegény Steinfeldnernek azonban senkije sincsen széles e világon, a ki utána nézne.

— Eredj hát! — szólt daczosan és gyöngéd-telenül eltaszította magától.

Ganermann ment és nem is kísérlette meg őt kibékíteni. Kikivánczolt a zivatarba, melynek dühöngése nagyon is hasonlított lelke nyugtalanságához. A szél süvöltött, a hideg esővel vegyesen jégdarabok estek. Ganermann köpenyében fázott, hogy érezhette magát az öreg Steinfeldner, a ki izgatottságában felöltöjtét Starkenbachéknál felejtette és esernyő nélkül könnyű nyári ruhában sietett el!

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

A Hentzi-szobor.

Budapest, aug. 3. (Saj. tud. táv.) A Hentzi-szobrot a hadapród iskola udvarán e hó 12-én beszentelik ünnepélyesen. A királyt József főherczeg fogja képviselni Az ünnepélyre kivonul díszben az egész budapesti helyőrség.

Felfüggesztett szolgabíró.

Komárom, aug. 3. (Saj. tud. táv.) Komárommegye adminisztratív hátrányai szaporodnak. Az alispán felfüggesztette Dávidházy tatai szolgabírót.

Kronawetter haldoklik.

Bécs, aug. 3. *Kronawetter* dr., a reichsrath tagja, nagybeteg. A lapok szerint állapota aggasztó. (M. T. Ir.)

Bécs, aug. 3. (Saj. tud. táv.) Dr. Kronawetter Ferdinánd, az elismert magyarbarát reichsrathi demokrata képviselő haldoklik.

A belgrádi merénylet.

Belgrád, aug. 3. (Saját tud. táv.) Milán királynak az elkövetett merénylet helyén emlékoszlopot állítanak.

A Dreyfus-ügy.

Páris, augusztus 3. Nehány revizionista újság azt írja, hogy Mercier tábornok a rennesi hadbírótság előtt a következő nyilatkozatot fogja tenni: Münster gróf titoktartás kötelezettsége mellett közölte velem Dreyfus bűnösségének bizonyítékait, de kivettem szá aiból, hogy vallomásomat meg fogja czáfolni, ha belekeverem nevét ebbe az ügybe.

Az Intransigeant jelentése szeriut Mercier egy magasabb rangu tiszt előtt ugy nyilatkozott, hogy Dreyfust — akár titkos, akár nyilvános tárgyaláson — el fogják ítélni. Mercier mindent meg fog vallani és be fogja bizonyítani Dreyfus bűnösségét.

Az Echo de Paris értesülése szerint Delcassé külügyminiszter pétervári útja azzal függ össze, hogy a rennesi tárgyaláson olyan dolgok adódhatnak elő, a melyek Oroszországot érinthetik.

A carevics hadsegéde.

Pétervár, aug. 3. (Saj. tud. táv.) Az elhunyt carevics hadsegéde nem lett öngyilkos, mint a lapok irták; ellenkezőleg a czár szárnysegédévé nevezte ki.

Agyonlőtt gyilkosok.

New-York, aug. 3. San-Domingóból jelentik, hogy két embert, a kiknek részük volt *Heureaux* elnök meggyilkolásában, elfogtak és agyonlőtték. Az egész országban nyugalom van. Ujabb csapatomozgósítás nem történt. (Magyar Táv. Iroda).

Külföldi hírek.

Buenos-Ayres, aug. 3. *Roeza* elnök a külügyminiszterrel, a hadügyminiszterrel és a tengerészeti miniszterrel, továbbá harmincz senátorral, képviselővel és újságíróval a San Martin czirkálóhajón Braziliába utazott. A társaság holnap Montevideóban tört ki, a hol tiszteletére fényes ünnepségek lesznek. (M. T. Ir.)

Pretória, augusztus 3. Reuter. Az angol diplomáciai ügyvivő ma látogatást tett a kormány palotájában. Azt hiszik, hogy táviratot hozott az angol kormánytól közös vizsgáló bizottság kiküldése tárgyában, hivatalosan azonban még semmit sem tettek közzé.

Madrid, augusztus 2. A legfőbb haditörvényszék a Santiago kapitulációja tárgyában indított pörben a védbeszéd meghallgatása után elhalasztotta az ítélet kihirdetését, A Manila átadása miatt indított pört augusztus 20-án kezdik tárgyalni, azután pedig Montonoj tengernagy pöre kerül sorra. Hivatalos jelentések szerint egész Spanyolországban nyugalom van.

KÖZGAZDASÁG

A szőlőtulajdonosok figyelmébe.

A földmivelésügyi miniszterium a csemege szőlő értékesítését előmozdítani óhajtván, az eladandó csemege szőlőket vidékenként egy kimutatásba foglalva közre fogja bocsájtani azon czélból, hogy a csemege szőlőt venni szándékozók megismerhessék azon forrásukat a honnét a csemege szőlőt közvetlenül a termelőtől beszerezhetik. Ennélfogva felhívjuk a t. szőlőtulajdonosokat, hogy a kiknek eladó csemege szőlőjük lesz, azt jelentsék be a földmivelésügyi miniszterium VIII/1 osztályánál, — megjegyezni kívánjuk azonban, hogy az illető termelő a miért a csemege szőlőjét bejelentette, azért a felett szabadon rendelkezik a legjobb belátása szerint bármikor értékesítheti; viszont a bejelentő sem formálhat igényt arra, hogy a csemege szőlője eladását a földmivelésügyi miniszterium magára vállalja, közvetítse. — A bejelentés eszközzésére a földmivelésügyi miniszterium bejelentési lapokat nyomtatott; ilyen bejelentési lap egyesületünk irodájában (Nagy Sándor utca Eleméry-ház) valamint Bihar-

Diószegen a vinczellér képezde igazgatóságánál díjmentesen kapható.

A bejelentéseket e hó 10-ig a földművelésügyi miniszterium VIII/1 osztályához be kell küldeni, mert a későbbben érkező bejelentések figyelembe nem fognak vétetni.

Nagyvárad, 1899. augusztus 2.

A biharmegyei gazdasági egyesület elnöksége.

Az osztályorsjáték. Az osztályorsjáték mai huzásán a következőszámokat sorsolták ki: 10.000 koronát nyertek 73455 94212. — 5000 koronát nyertek: 2358 5199 14113 90763. — 2000 koronát nyertek: 2289 41973 66601 70721. — 1000 koronát nyertek: 8546 14347 69003 89986. — 500 koronát nyert: 525 3291 7114 8298 16554 17392 18973 22342 27765 28047 32014 32789 34375 35343 36934 40428 41002 43247 44156 51104 63423 66063 71032 73220 78868 80335 82110 87408 87970 88869 93180 94434 96039 89313.

A borértékesítő-szövetkezetek ellen. A szőlős gazdáknak azt az üdvös mozgalmát, amely a borértékesítő szövetkezetek létesítésére irányul, rossz szemmel nézi a borkereskedőknek hamisításáért kompromittált és kompromittálható csoportja. El is követnek mindent, hogy a gazdák oly üdvös törekvése elé gátat vessenek. Minthogy maguk nyiltan nem vehetik föl a harcot, avval a fogással éltek, hogy a velük összeköttetésben álló vendéglősöket rukkoltatták ki a gazdák ellen. Mindenféle híreszteléssel akarják megléveszteni a vendéglősöket, hogy a *Nagyváradon* tartandó országos kongresszuson a borértékesítő szövetkezetek ellen állást foglaljanak s azok létesítésének megakadályozására kérjék a kormányt. Minthogy a tisztas vendéglős érdeke azonos a közönségével és a gazdákéval, azaz nekik is csak az a törekvésük, hogy tiszta, jó borhoz könnyen és méltányos áron juthassanak. Ezért a *vendéglősök tekintélyesebb részét a borértékesítő-szövetkezetek eszméjét pártolja* s ily értelemben határozottan küzd a „*Vendéglősök Lapja*“, ez a 15 év óta *Ihász György* szerkesztésében megjelenő szaklap, amely abban fáradozik, hogy a borértékesítő-szövetkezetekkel kapcsolatban mielőbb a vendéglősök is alakítsanak országos fogyasztó-szövetkezeteket. Bővebb információkat a „*Vendéglősök Lapja*“ szerkesztősége ad: Budapest, VII., Akácfa-utca 7.

A foszforsav hatása a magvak minőségére. Általánosan ismeretes, hogy a foszforsavval való trágyázás következtében nemcsak a termés javul, de a magvak minősége is. Aswalöfbőlalbenai (Stockholm mellett) magtenyésztő állomás legújabb kísérleteiből egvegek között az is világosan kitetszik, hogy az oldható foszforsavval való trágyázás a magvak minőségének is javára szolgál, amennyiben a keményítő tartalom endospermképződését elősegíti. Számos összehasonlító kísérlet ugyanis azt mutatja, hogy a szuperfoszfát foszforsava a mag habitusára fölöttébb kedvező hatást gyakorol, minthogy ezek keményítőben dúsabbak lesznek s vetőmagul használva nagyobb termést hozó növényeket hoz létre, melyek ismét kitünő magot teremnek.

Tagadhatatlan, hogy buzánk és rozsunk minősége az utóbbi évtizedekben hanyatlott, mert a hajdan szűz földek oldható foszforsav tartalma lassanként kimerült s így a szuperfoszfátoknak szélesebb körben való használatát csak a legmelegebben ajánlhatjuk a gazdák közönségnek, mert ennek a révén több és jobb gabonát aratnak, mely vetőmagul használva még bővebb termésében és jobb minőségében bőségesen megtéríti a trágya vásárlás költségeit és az elszórással járó fáradságot s így hivatva van a magyar gabonának régi jó hírnevét fenntartani, sőt megmenteni.

Nagyvárad hativásár.

Vásári árjegyzék a nagyvárad piaczon 1899. aug. hó 1-ik napján tartott vásárból eladott természetmennyek és élelmiszereknek.

Tiszta buza: 7.60—8.10. Kétszeres buza 6.10—6.70. Rozs 5.50—6.60. Arpa 4.40—5.40. Zab 4.80—5.50. Tengeri: 4.80—5.10. Borsó

14.—. Lencse 15.—. Bab 6.—. Köleskása 11.—. Burgonya 1.80. 100 kiló lángliszt 15.—, zsemlyeliszt 14.50, fehérkenyér liszt 13.80, barnakenyér liszt 12.50, széna fuvarral 1.80, szalma 55. Szalonna 56.—, 6 kiló zsup-szalma —08, 150 dkg alom-szalma —04. 1 köbm. bükkfa 3.25, tölgyfa 3.10, cserfa 3.35. 100 kiló marhahus 48.—. Öntött gyertya 46.—. Lámpaolaj 44.—. 1 liter ó-bor —50. Uj-bor —44. Pálinka —32, Szilva pálinka —85. Szesz 95.—. 1 mm. kőso 10.70. nyers fagyú 24.—. olvaszt. fagyú 32.—, szappan 25.—, mosott birka gyapju —.—, magyar gyapju —.—. Egy hektoliter ó-bor 34.—, uj bor 26.—, mész 1.10, kemény faszén 1.70, puha faszén 1.50, kendermag 14.—. köles 5.—. rezepe 11.—. dió 16.—, mogyoró —.—, aszalt szilva —.—. Egy kilogramm savanyu káposzta —.—, szalonna 62, sertéshus 52, juh-hus 34, veres hagyma 10, fog-hagyma 30, bors 1.—, paprika 1.20, barnakenyér 10. Egy liter kőolaj 20, 1 mm. bükköny —.—, 1 mm. luczernamag —.— 1 mm. lóhere —.—, 1 mm. burgondi —.—.

Forgalmi kimutatás 1899. évi aug. 1-ről. Tiszta buza körülbelül 1200 hltr, kétszeres buza 350 hltr, rozs 700 hltr, arpa 350 hltr, zab 280 hltr, tengeri 300 hltr, burgonya 600 hltr. Lábás jószágok: Hizott sertés mintegy 65 drb, félhizott 80, sovány 110, süldő 180, malac: 290, hizott marha 30, jármás ökör 725, fejős tehén 320, borju 260, bivaly 15, juh és kecske 60, ló 533.

Marha ártáblázat 1899. augusztus 1-ről. Egy pár első rendű jármás ökör 330—370, egy pár másodrendű jármás ökör 260—305, egy pár harmadrendű jármás ökör 145—240, 1 drb fejős tehén 60—110. 1 drb vágó ökör 250 kgr. 70—95. 1 drb vágó tehén 150 kgr. 52—76. 1 drb veres borju 11—20, 1 drb. fél éves borju 20—26, 1 drb egy éves borju 25—34, két éves borju 35—68. 1 drb hizott sertés 42—75, 1 pár fél éves 20—24, 1 pár egy éves sertés 32—44, 1 pár két éves serés 46—72, egy drb igás ló 70—130, 1 pár ökör bőr 16—21, 1 pár tehénbőr 12—16, 1 pár borju bőr 5—8, 1 pár ló bőr 6—10.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A „Tiszantul“ eredeti távirata. —

Határítók.

Budapest, augusztus 3.

Készaru buzában az irányzat szilárd volt, és 17,000, mm. forgalom mellett az árak 10 krral magasabban jegyeztettek.

Buza áprilisra	—	—	—	—	—
Buza októberre	—	—	—	—	8.58
Tengeri jul.	—	—	—	—	4.74
Rozs őszre	—	—	—	—	6.78
Zab őszre	—	—	—	—	5.48
Tengeri augusztusra	—	—	—	—	4.88

Bécs, augusztus 3.

Az irányzat szilárd.	—	—	—	—	—
Osztr. hitel	—	—	—	—	387.90
Magyar hitel	—	—	—	—	393.25
Allamvasut	—	—	—	—	356.—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. augusztus 3-án.

Magyar aranyjárdék 4%	—	—	—	—	118.70
Magyar koronajárdék	—	—	—	—	96.50
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4,1/2%	—	—	—	—	120.75
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2,1/2%	—	—	—	—	101.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	—	—	—	—	120.25
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	—	—	—	—	104.90
Italmérségi jog megváltási kötvény	—	—	—	—	100.25
Horváth-szlavón földterhermentesítési kötvény	—	—	—	—	96.25
Magyar nyerevény-sorsjegy-kölcsön	—	—	—	—	161.25
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	—	—	—	—	138.75
Osztrák járdék papírban	—	—	—	—	100.25
Osztrák járdék ezüstben	—	—	—	—	100.—
Osztrák járdék aranyban	—	—	—	—	118.75
Osztrák korona járdék	—	—	—	—	95.75
Osztrák államsorsjegyek	—	—	—	—	139.—
Osztrák magyar bankrészevény	—	—	—	—	902.—
Magyar hitelbankrészevény	—	—	—	—	392.50
Osztrák hitelintézeti részevény	—	—	—	—	387.90
Párisi vista	—	—	—	—	356.25
20 frankos arany (Napoleon'd'or)	—	—	—	—	9.53
Németbirodalmi márka	—	—	—	—	58.72
London vista	—	—	—	—	120.45
0 márkás arany	—	—	—	—	11.74

NÉMETH JÓZSEF

— a budapesti népszínház tagjának —
vendégfőléptével:

NAGYVÁRADI SZINKOR.

Evadbrlet 94. szám.
Páros.

Kisbérlet 94. szám.
Páros.

Ma pénteken, augusztus 4-én

a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével:

Az ördög mátkája.

Eredeti népszínmű 3 felvonásban. Irta: Géczy István,
Zenéjét szerzették: Dankó Pista és Lányi Géza.

SZEMÉLYEK:

Botár Márton, gazdag kovácsmester és törötulajdonos	—	—	Szentgyörgyi István,
Andor) gyermekei az első fele-	—	—	Tompa K.
Baricza) ségétől — — — —	—	—	Turhányi O.
Anna, második felesége	—	—	Miklósi Ilona
Vermes Judit, Anna nénye	—	—	Székely Irén
Pál Miklós, kovács legény	—	—	Kassai K.
Hires Firtos Están, csiki székely a törő felügyelője	—	—	Németh József.
Sári, második felesége	—	—	K. Arpási Kata.
Kata, első felesége	—	—	Laczkó Aranka
Tóbiás Gergely, Miklós gyámja	—	—	Vágó Béla
Takács István	—	—	Leővey Leo.
Demény József	—	—	Mányai Zs.
Csupor Péter	—	—	Szerdahelyi Ferencz

Helyárak: Alsó páholy 4 forint, felső páholy 3 forint. Támlásszék I—VIII. sorig 1 forint. IX—XI sorig 80 krajczár. Zártszék I., II. és III. sor 60 krajczár. Első emelet. I. sor 50 krajczár, második sortól 40 krajczár földszinti állóhely 40 krajczár. Katona- és diákjegy a földszinten 30 krajczár. Közép karzat 30 krajczár. Oldal karzat 20 krajczár.

Egy szinlap ára a pénztárnál 10 krajczár.

Kezdeté fél 8, vége 10 óra után.

Holnap szombaton, augusztus hó 5-én.

Nincs előadás.

A szorokoztatásért felelős:

Dr. VUCSKIS GYULA.

Nagyvárad város polgármesterétől.

8425/1899

Pályázati hirdetmény.

Az ér-diószegi vinczellér-iskolánál Nagyvárad város közönsége által alapított 2 ingyenes hely a folyó tanév végével üresedésbe jön.

Felhívom ennél fogva mindazokat, kik ezen alapítványi helyeket elnyerni óhajtják, miszerint:

1) a 16 éves életkor betöltését igazoló keresztlevéllel;

2) az elemi iskola 4 osztályának jó sikerrel történt bevezését igazoló bizonyítvánnyal;

3) ép, erős, a gyakorlati munkához alkalmas testalkatot s a himlő-védőtást tanúsító orvosi bizonyítvánnyal;

4) erkölcsi bizonyítvánnyal;

5) a tanuló szüleinek vagy gyámjának beleegyezése s az iránt kötelező nyilatkozatával, hogy a tanuló az intézetet idő előtt el nem hagyja, — felszerelt kérvényeket **folyó évi augusztus hó 28-ik** napjáig hozzám adják be.

Ezen ingyenes helyek betöltésénél a nagyvárad illetőségűek, továbbá idősebbek, kik katona kötelezettségüknek eleget tettek s magasabb előképzettséggel bírnak és a szőlőművelés fiai előnyben részesülnek.

A közelebbi felvételi feltételek a polgármesteri hivatalnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Nagyváradon, 1899. évi július 29-én

a polgármester helyett:

Komlóssy József

tb. főjegyző.